

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 478. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm11368/facsimile.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

paa Russerne. Grunden hertil maa vel tildeels søges deri, at Danmark ei har været videnskabelig for Orde, og de danske Bogførde ei begjærlige efter at udvandre, men Hovedgrunden ligger dog vel deri, at Bibel og Kronike ere de Røger, Danske have gjort meest, og de saakaldte oplyste Russer mindst af; thi saalænge det var Tilfaldet, kunde ingen Tiltrækning ytre sig. Wel havde Czar Peter indrettet en historisk Klasse ved det Petersborgske Academie, Lydkerne Bayer og Müller begyndte i Forhundredets første Halvdeel at rydde op i de gamle Krøniker, men de forsøbe ikke Sprogret, og Hoffet taalde ikke at man kaldte Børgerne Normanner, end sige, at man udgav og underlagde de gamle Beretninger, mellem de Indfødtte var det kun Latisejev, som med franske Grundfætninger, blot haandværksmæssig Flib og uden alle lærde Kundskaber, sammenfrev en russisk Krønike, der ei engang maatte trykkes, og Peter den Stores Datter, Elisabeth, ophæ-

1747. vedte Academiets historiske Klasse. Denne Keiserinde lod Alt, saavidt mueligt, falde tilbage til Slendrianen for Peter, men Krigshæren havde dog lært at bevæge sig og Ryde med Kanener, den var talrig, bestod for en Deel af Folk, der vare visde Dyr ligere end Mennesker, og lagde da en frygtelig Vægt i Skælen mod Friederichs og hans Hædningers Krigskonst. At beskrive Syvaars-Krigen, vilde ingen kunde lønne Umagen for hvem der kun tager Deel

i Krige, hvor han kan see Menneskets høiere og ædlere Kræfter kjæmpe, og ved hvem han skal ønske Seieren; thi det klogeste Ønske var upaatvibelig her, at i Grunden Ingen maatte seire, men Kamperne fortsatte den blodige Berg, saalænge til de paa begge Sider, trætte og med braadne Panter; sik Lyk til at holde Fred, og dette Ønske blev nogenlunde opfyldt. Ikke blot Slaget ved Rosbach, men den hele Krig valde i Europa Foragt for den, engang saa frygtelige, franske Hær, Sverrig, som ogsaa tiltraadte Forsbundet mod Preussen, tabte, uden noget Slag, sin hele krigerske Anseelse, Østerrig blev høilig svækket saavel ved sine Seire som Nederlag, og dybt ydmyget i Slagene ved Prag, Leuthen og Torgau, Friederich lærde ikke blot, men dog især, ved Collin og Kunnersdorf, at han baade kunde overvindes og maaskee tilfids kun finde een Udvej, nemlig Selvmord, og Russerne visse midt under deres Seire, saavel som da de bleve slagte under Borndorf, at de ikke vare nær saa farlige Fjender i Marken som i Husene, og at det kun var Forsbindelsen med de andre Magter, de havde at takke for deres Fremfærd. Naar vi til den Bylkeverel, selv disse Bink minde om, seie det usfordømtlige Udfald Kampen fik, i det Friederich beholdt alle sine Lande uden en Fodsbredds Afkortning, da seer man vel, at Krigen frembyder et Skuespil, som maa forlyste os, naar vi kan glemme Historiens Sammenhæng og Menneskelivets høiere

Betydning; thi at see Kongen i et hidtil ubetydeligt Rige, blot, som det synes, ved medfødt Hælfkraft og overlegen Forstand i en saa langvarig Kamp trods det halve Europas forbundne Magt, og ved sin Standhaftighed tilsidst ligesom afvinge Skiebne Agtelse og Bifand, forlyster os altid, og i høiere Grad, jo høiere vi selv sætte Næsen, og jo mere vi ønske at have frie Hænder i Verden. Intet Under altsaa, at man i det attende Aarhundrede over Syvaarskrigen glemde Fortidens største Tilbragelser, og satte den preussiske Krigskonstner høit over de gamle Dages Helte, ja glemde aldeles, hvad det var, som da Friederich stod forladt af Engelland, besvøvet af Udsigt til, selv ved den fordeelagtigste Fred, at faae Preusen igjen, og halv forsagt ved Tanken om næste Feldtog, som da pludselig gav ham Spillet vundet. Det var nemlig Keiserinde

1762. Elisabeths Død; thi Carl Peter Ulrich, som nu, under Navn af Peter den Tredie, besæeg Thronen, brændte af Begjærlighed efter at vise Frieberich sin Beundring og Danmark sin Overmagt, gav Preusen tilbage, og lod en Del af sin Hær forene sig med Friederichs. Vel varede Peters Regjering kun ser Maaneder, men hans Gemalinde, Cathrine af Anhalt Zerbst, behøvede Freden og holdt den, og Marie Therese, der alt forhen var forladt af Frankrig, saae sig da nødt til 1763 den berømte Fredslutning i Hubertsborg. Ingen kan sige, hvortil det vilde ført, hvis Friederich

var solbet i Kampen, eller havde mistet sine Lande, men, iagtet man kunde fristes til at ønske det, gjør man det dog ikke, thi naar man har mindste Formodning om, hvad Følgen havde blevet, hvis Russerne havde beholdt Preusen, maa man vel dømpe Fristelsen, især naar man tillige kaster et Blik paa Josef den Anden, og tænker sig ham, uden den preussiske Modvægt. Havde ogsaa den Strøm der nu kom til at udgaar fra Berlin, ladet sig stemme i sit Lob, da vilde derved det franske Skjebud, i Revolutionen, kun blevet des grueligere, og Udslæggelsen var da vel blevet grændseløs.

Dog, det Virkelige, ei det blot Tænkelige tilhører Historien, nu skedte det, at Alles Bine kom til at vogte paa Berlin, og bid maae vi da ogsaa stirre med de Boglærde og Sangerne i Nord-Tydsland, for at see, man kan ikke sige, hvilken Rønde, men hvilken Fornuft der nu kom til Orde og til Væ.

At en Tid, der ansaae Friederich den Anden for et Konge-Mynster, havde en ganske anden Maalestok for Høihed og Sandhed, end man siden Reformationen pleiede at anvende, ja, end man siden det hebenste Roms Dage havde erkjendt, det er uagteligt. Mynstret paa en Christen Konge maatte aabenbar sætte sin Væ i at være sit Folks Faber og Kirzens Pleiefaber, men nu er det vist, at Friederich vilde kun være sin egen Storheds, og i det Høieste sine Soldaters Faber, medens han paa det Dmbyggeligste

Grundtv. Tredens Aar.

H b

